Published and Distributed under permit (No. 761), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

3 ЦЕНТИ. РІК XXX. Число 180. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 5. серпня, 1922. — VOL. XXX. No. 180. Jersey City, N. J., Saturday, August 5, 1922. THREE CENTS

ЗЕЛІЗНИЦІ ПОМАГАЮТЬ СОБІ ВЗАЇМНО ПРОТИ СТРАЙКАРІВ

ВАШІНГТОН, 3. серпня. — Великі східно-північні американські зелізниці звернули нині свою увагу на піддержанне і скріпленне південних зелізниць з вуглевих стейтів. В тій ціли почали вони висилати туди надвижку своїх фахових робітників, щоби привернути нормальний перевіз вугля з північних стейтів.

НЮЙОРСЬКИЙ СТЕЙТ ТАК[illegible]СТЕЙТОВОГО ЗАРЯДУ В[illegible]

ВАШІНГТОН, 3. серпня. — [illegible] губернатор Милер відбув нині тут ряд конференцій [illegible]никами федеральної комісії для вугля, щоби [illegible] дозвіл для свого стейту забрати вуголь під [illegible].

НОВІ ВІДКЛИКИ ДО ГАРДИНГА В СПРАВІ ВУГЛЕВОГО СТРАЙКУ

ВАШІНГТОН, 3. серпня. — Цілий ряд ріжного рода горожанських організацій вислало до президента Гардинга зазиви, щоби він старався довести до покінчення вуглевого страйку.

Межи товариствами було також Нешенел Сивик Федерейшен, котре складається з представників підприємців, робітничих юній та широкої публики, а котре вважає своєю ціллю дбанне за заведенне „промислового мира", себто кращих відносин межи підприємцями та робітниками.

ЗАГАЛЬНИЙ СТРАЙК ЗЕЛІЗНИЧНИКІВ

ШІКАГО, 3. серпня. — Президент юнії зелізничих телеграфістів запросив 12 зелізничих юній на конференцію в справі страйку.

Сей крок поясняють загально, що телеграфісти хочуть втягнути другі зелізничі юнії в страйк.

АРЕШТОВАНО ДВОХ СТРАЙКАРІВ

НЮ ЙОРК, 3. серпня. — Міський судця Кохендорфер засудив на пять днів вязниці двох страйкарів за те, що вони зачіпали страйколомів, виходячих з роботи на Лонг Айленд Рейлровд.

ХОЧУТЬ УРЯДОВОГО НАТИСКУ НА ВУГЛЕВИХ ПІДПРИЄМЦІВ

ВАШІНГТОН, 3. серпня. — В президента Гардинга зявився на довшій конференції Самуел Глазгов, адвокат майнерської юнії, і, як догадуються, просив його, щоби він натиснув на властителів копалень вугля в стейті Илинойс, щоби вони взяли участь в конференції з провідниками майнерської юнії.

ПОБИЛИ СТРАЙКОЛОМА НА СМЕРТЬ

ШІКАГО, 3. серпня. — Якісь невислідженi досі виновники побили Роберта Джансона, 42-літного робітника в зелізничих варстатах на Илинойс Сентрел, так тяжко, що він помер в кілька годин потім.

Перед смертю Джансон зізнав поліції, що чотирох робітників приступили до нього, як він виходив з фабрики, намовляли його покинути роботу, а як він не схотів, вони напали на нього.

ЧОТОРИ ТИСЯЧІ ВОЯКІВ НА СТРАЙКОВІЙ СЛУЖБІ

ВАШІНГТОН, 3. серпня. — Военний дерпатамент подає, що під теперішню пору на страйковій службі находиться в цілих Злучених Державах 4,000 вояків.

Се майже виключно стейтові війска, а стережуть вони усі з малими винятками вуглеві копальні та зелізниці.

АМЕРИКА БУДЕ НАСТАВАТИ НА СПЛАТУ ДОВГІВ АЛІЯНТАМИ

ВАШІНГТОН, 3. серпня. — Урядники американського департаменту скарбу заявляють, що американський уряд навіть не думає під теперішню пору про відписанне довгів военних ріжним аліянтським державам.

В звязку з тим в сенаті промовляв сенатор Бора, кажучи, що Злучені Держави не можуть дарувати довгів европейським державам так довго, поки вони не розоружаться.

ВІЙНА ЗА МИТОВИЙ ЗАКОН

ВАШІНГТОН, 3. серпня. — Сенатор Ґудінг з Айдаго вніс нині в сенаті небувалу в його історії резолюцію.

У відповідь на резолюцію сенатора Каревея, котрий домагається слідства над прихильниками мита на вовну та другі рільничі продукти ,сенатор Ґудінг домагається слідства над противниками мита на сі вироби, а специяльно розслідити, о скілько сі противники заінтересовані в торговлі заграничною вовною і другими подібними продуктами. Після слів Ґудінга, ріжні американські газети, що ведуть завзяту агітацію проти мита на вовну, є перекуплені при помочи добре плачених оголошень заграничними купцями.

НЕБУВАЛА „ПРОМОВА" В СЕНАТІ

ВАШІНГТОН, 3. серпня. — Перший раз в минувшині сенату дозволено нині сенаторови Фернaлдови з Мейн не говорити своеї промови власними устами, але казати прочитати його написану промову сенатовому урядникови.

Сенаторови уділено такого дозволення тому, що Фернaлд тепер хорий на горло, і лікарі дозволяють йому говорити лишень шепотом. Підчас своеї „промови" сенатор Фірнaлд сидів на своїм сенаторскі кріслі та прислухувався своїй „промові".

З ТЕКСТИЛЬНОГО СТРАЙКУ

МЕНЧЕСТЕР, Ню Гемшер, 3. серпня. — Ткальняні робітники новоанґлійських стейтів далі видержують свій страйк і постійно домагаються 48-годинного тижня праці.

ЛИНЧІ НЕ УСТАЮТЬ.

З Мейкон, Джорджія, доносять, що товпа розлючених білих напала на шерифа та заступника шерифа, що відвозили до тюрми Мурина Джана Ґдовера, котрий попереднього дня вбив одного поліцийного урядника, забрала вязника, привязала до стовпа і розстріляла. Роззвірені білі відвезли відтак тіло перед дім, в котрім случилася стрілянина, і положили його там на хідник на публичний вид, не даючи урядникам через довгий час сховати тіла.

Про подібний случай доносять теж з Гат Спрингз, Аркенсо, де товпа злінчувала 28-літнього Ґільберта Ґариса за те, що він ранив тяжко одного місцевого купця, котрий повертаючи з танців, застав Мурина при рабунку його дому.

ПІЙМАЛИ СИНА КОНЗУЛЯ ДЛЯ ОКУПУ.

На острові Кубі розбишаки мали піймати 20-літного сина американського конзулярного агента Джова, та грозять, що не випустять його так довго, поки не дістануть 20,000 долярів викупу. Автомобіль сина найдено стоячий на дорозі, а на другий день по зникненню хлопця родичі дістали листа від розбишаків. Батько, місто зложити гроші, сейчас повідомив поліцію і вибрався з нею в слід за бандитами.

УМЕРЛА ПРИ ЛІКАРИ.

Одна нюйорська жінка, 69-літна Мини Ґарднер, відвідувала своїх знакомих в Меріон, Месечузетс. В хвилі, коли вона радилася в своїм готелевім мешканю з лікарем, задзвонив дзвонок телефону. П. Ґарднер зірвалася з місця, підбігла до телефону, щоби відповісти, схопила за слухач — і впала на землю. Лікар кинувся її ратувати, але вона сейчас померла на удар серця.

ЗА ХВИЛЮ НЕВВАГИ!

В Тронвуд, недалеко від Гвайт Пленс, Ню Йорк, случилася така подія:

Пані Веші вийшла на прохід зі своею дочкою та своїм малим 2-літним сином. По дорозі хлопчина відлучився від матери, котра розмавляючи пішла далі з дочкою. Балакаючи, вони дійшли до потока Сов Мил і сіли на березі, щоби підождати дитини, котра певно десь за ними наспішала. По якійсь хвилі обі сидячі на березі женщини побачили несену водою потока діточу одіж. Мати скрикнула і кинулася в воду бристи до одіння. За хвилю вона винесла на беріг тіло свого синка. Мати й дочка з розпукою працювали яку годину над тілом утопленої дитини, стараючися штучним віддиханнем привести її до життя. Один прохожий заніс дитину до сусідного лікаря, але й пульмотор лікаря на ніщо не здався.

АРЕНДА ЦУКРОВАРЕНЬ.

Як повідомляє харківський „Комуніст", для збільшення виробництва цукру на Правобережу України здано в аренду 6 цукроварених заводів: Глибинський, Іванівський, Сидорівський, Старосинявський, Рижавський і Святопольський.

Крім того ведуться переговори про здачу в арену Кабутовського, Піевського, Пивецького і Тарасівського цукроварених заводів.

ЖИДИ НА ДОПОМОГУ СВОЇМ ГОЛОДУЮЧИМ ЗЕМЛЯКАМ.

Так званий російський комітет при Жидівські Обеднанім Комітеті (який обеднує всі жидівські запомогові організації в Америці) подав сими днями до публичного відома свій новий звіт з дальших жертв на допомогу голодуючим в Росії та Україні. На новім звіті поданий розрахунок з додаткових 2 міліонів 300 тисяч долярів, зложених на сю ціль.

Рівночасно комітет подає до відома, що дня 1. серпня на Україні він кормив в своїх кухнях 1 міліон жидівських дітий та 800,000 дозрілих осіб.

ЗРЕЗИҐНУВАЛИ ДИРЕКТОРИ КАНАДІЙСЬКОЇ ЗЕЛІЗНИЦІ.

Д. Б. Ганна 20. липня оголосив заяву, що директори Сіенарської зелізниці зрезиґнували. За сим має прийти резиґнація директорів Ґренд Тронк і тоді вибереся спільну раду, замість нинішних окремих. Яка була пречина резиґнації, невідомо. Говорячи про справу Ганна сказав, що зелізниця оплатиться для Канади тоді, коли відокремиться зелізничу справу зовсім від політики.

ДЕЛЕҐАТИ КАНАДИ ДО ЛІГИ НАРОДІВ.

Міністер фінансів Філдінґ і міністер мореплавства Ляпойнт мають 22. серпня с. р. відплисти з Квібек кораблем Емпрес як Скатленд до Европи, на збір Ліги Народів, який мають зачатись в Женеві в перший понеділок місяця вересня. Вони поїдуть наперед до Лондону, де мають стрітитися з високим комісарем Канади Ларкіном, який є назначений третім членом канадійської делеґації, і разом з ним поїдуть до Женеви.

Здається що найважнійшим питанием на Зборі Ліги Народів буде справа допущеня Німеччини в членство Ліги. Оскільки відомо, канадійська делеґація буде за допущеннем Німеччини.

ЕКСПОРТ ХУДОЖНИХ ВИРОБІВ.

Як доносять харківський „Комуніст", там розпочато заготовку художньо- кустарних виробів для експорту за кордон.

Є підстави гадати, — каже він, — що українські художньо-кустарні вироби, при умові відправки великої ріжноманітньої партії, будуть мати величезні успіх". •

ЛІГА НАРОДІВ ЗАЙМАЄТЬСЯ МАНДАТАМИ.

Постійна дорадча комісія для мандатів при Лізі Народів почала дня 1. серпня дебату над мандатами держав над ріжними теріторіями а специяльно над правами національностий в теріторіях мандатів кляси Бі та Сі. Межи инчим будуть розбирати права національностий в теріторіях під японським мандатом.

Найблизше засіданне Ради Ліги Народів установлено на дні від 30. серпня до 4. вересня. На чолі обрад буде стояти др. Кінонес Де Леон з Еспанії.

ЯКА БУДЕ ЦІНА ПШЕНИЦІ В КАНАДІ.

Міністерство торговлі в Отаві заявляє, що вигляди на продажу пшениці по жнивах є гарні. Европа не має добрих жнив. Дехто думає, що ціна може досягнути навіть двох долярів за бушель, коли грошеві відносини поправилися би. В усякім разі сподіваються більшої ціни як була досі.

БОЛЬШЕВИЦЬКІ УДАРНІ КАМПАНІЇ.

ПРАГА, 12. липня. — Камянець-Подільські „Вісти" повідомляють, що на партійному зібранню комуністів постановлено провести такі ударні кампанії: „Місяць закріплення партії, кампанія по зміцненню радянського апарату, по зміцненню комнезамів, двохтижневик народньої освіти, місяць селянина, місяць чистоти, кампанія по заготовці палива, ясельна кампанія, податкова кампанія, очистка кооперації, двохтижневик провірки Комітету Допомоги Голодуючим і тиждень голодної дитини".

Кожна кампанія сполучається обовязково з яким небудь новим налогом на громадян, кожна кампанія — є безперервні мітинґи.

Вже здається зліквідовано всі фронти, а будівнича праця большевиків далі остогидлих мітинґів та організованого під машкарою ріжних „кампаній", тижневиків та двохтижневиків — не пішла.

При цих умовах хіба можна говорити про будь яке оздоровлення чи то промисловости, чи то сільського господарства, чи взагалі хочаби про натяк на нормальне і людське життя.

СЕЛЯНСЬКІ ПОВСТАННЯ НА БІЛІЙ РУСИ ПРОТИ ПОЛЬЩІ

ЛОНДОН, Англія, 3. серпня. — По цілій Білій Руси починається поширяти підїздова війна проти польської окупації.

До Ковна вже збирається велике число втікачів з обнятих війною околиць. Вони розповідають про многі стички межи селянами а польськими війсками та жандармеріею. Селянські повстання ведуться головно довкола міст Гродна та Вильни.

Селянські повстанці мали висадити міст межи Ґродном та Скедельом, а здовж ріки Немена йдуть завзяті бої межи селянами та Поляками, котрих спомагає 400 польської інфантерії та кавалерії.

Висадження моста доконано ще кілька тижнів тому назад. Польські власти мимо жорстокого слідства не потрафили вислідити виновників.

СТАНОВИЩЕ АНҐЛІЇ В СПРАВІ ВОЄННИХ ДЕРЖАВНИХ ДОВГІВ

ЛОНДОН, 3. серпня. — Підчас нинішної дебати в палаті послів анґлійського парляменту анґлійський премієр Лойд Джордж виголосив довшу промову в справі военних довгів, які винні ріжні держави Анґлії.

Премієр заявив, що Анґлія не може тепер відписати межидержавних довгів, бо се значилоби зложити всі военні тягарі на анґлійських податковців.

Рівночасно Лойд Джордж заявив, що Анґлія не думае також ухилятися від сплати свого довгу Америці.

ДРАСТИЧНІ ПЛЯНИ ФРАНЦІЇ СУПРОТИ НІМЕЧЧИНИ

ПАРИЖ, 3. серпня. — Француський премієр Пуанкаре виступив з дуже скрайним проектом пімсти на Німеччині на випадок несповнення Німеччиною своїх зобовязань щодо военних відшкодовань.

Після сього пляну, Франція малаби відлучити німецькі надренські провінції від Німеччини і утворити з них самостійну державу під аліянтським межидержавним зарядом.

НІМЕЧЧИНА ВСЕ ЩЕ НАСТАЄ НА СВОЇМ, ЩО ВОНА ПЛАТИТИ НЕ МОЖЕ

БЕРЛИН, 3. серпня. — Мимо поголосок про ріжні нові кари на Німеччину на случай несплати довгів аліянтам, правительство Вірта постановило вислати до аліянтів ще одну ноту і в ній виложити широко, чому Німеччина не може сповнити своїх зобовязань з морвих договорів.

З БАВАРСЬКО-ПРУСЬКОГО НЕПОРОЗУМІННЯ

БЕРЛІН, 3. липня. — У відповідь на ноту федерального уряду з Берліна в справі відкинення баварським урядом заряджень про оборону републики баварський уряд вислав нині до Берліна ноту, котру всі вважають дуже згідливою і котру поясняють як можливу основу для порозуміння межи урядами.

СКАНДАЛЬНІ СЦЕНИ В МАДЯРСЬКІМ ПАРЛЯМЕНТІ

БУДАПЕШТ, 3. липня. — Підчас нинішної дебати над буджетом прийшло в мадярськім парляменті до горячих перепалок межи мадярськими націоналістами та соціялістами.

Правдиве пекло в соймі почалося з того, що посол Пекар почав підчас промови нагадувати на муки, які приходилося з большевицьких рук переходити заложникам, даним мадярською буржуазією мадярським большевикам. У відповідь на се соціялісти наперед стали протестувати проти нарушування минувшини, а далі зібралися покинути салю нарад демонстрацийним походом. Тоді правительственні посли засукали рукави і напали соціялістів з кулаками. Премієр та його міністри кинулися межи борців розборонятн їх.

Наконець предсідателеви парляменту вдалося привернути лад, і Пекар міг докінчити свою промову, в котрій однак вже не говорив про болючі питання.

ПОЄДИНКОВА МАНІЯ НА УГОРЩИНІ

БУДАПЕШТ, 3. серпня. — Поединкова манія, що розсілася в Угорщині від якогось часу, вже знов забрала одну жертву.

Мадярський полковник Лайденберґер застрілив в поединку капітана Карловського, члена Межинародного Дунайського Комітету.

Поединкова манія шириться на Угорщині мимо сього, що мадярський закон установляе острі кари на поединкуючих, та мимо сього, що на Угорщині працює специяльне проти-поединкове товариство. Послідними днями поединки множаться так, що в Будапешті відбувається їх кождого дня по два й по три.

ЗАВОРУШЕННЯ В ІТАЛІЇ

РРИМ, 3. серпня. — Хоч римський ґенеральний страйк, проголошений соціялістами для протесту проти нової акції фашістів, вже покінчився, мимо сього з усіх просто більших міст Італії доносять про поважні бійки межи фашистами та соціялістами.

З АЙРИСЬКОЇ ГОРОЖАНСЬКОЇ ВІЙНИ

ДАБЛИН, 3. серпня. — Національні війска айриського тимчасового уряду вдарили зі заду на ліве крило прихильників повної айриської независимости коло Фенит.

Національні війска здобули місто Кейшел.

ЗНОВ ГОЛОД В КИТАЮ

ПЕКІНҐ, Китай, 3. серпня. — Американські ратункові товариства подають донесення своїх аґентів, що в провінції Гунан, 450 миль від Ганказ, починається знов ширити голоднеча, подібна до тамтогорічної.

Один подорожний каже, що в однім китайськім окрузі вмирає денно по 800 людий, а навіть діти обеднюються в банди для рабунків, щоби роздобути поживу.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.7.

За кожду зміну адреси платиться 10 ценітв.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

НА ПОМІЧ ПОСЛОВИ Т. СТАРУХОВИ І УКРАЇНСЬКИМ ВЯЗНЯМ ІЗ СЛОБОДИ ЗОЛОТОЇ В БЕРЕЖАНАХ.

Бувший український посол Бережанщини, котрий по тяжких муках вийшов з польських тюрем і живе в Бережанах, прислав до Америки, до д. Яцка Мандзія, отсей лист:

Бережани, 12. червня, 1922.

Сердечний і Дорогий Приятелю, Пане Яцку Мандзій!

Лист від Вас я одержав 9. мая, 1922. Я дуже утішився, щосьте вже здорові і щосьте мій попередніший лист одержали. Я Вам зараз не відписував, бо чекавем аж відберу гроші. Отже аж 30. мая їздивем до Львова то ті гроші і відібрав, 45 долярів, котрісьте післали на мої руки. Повиплачувавем так, як Ви в листі написали, а то мені Старухови 12 дол., Ірині Криса, сестрі Криси 2 дол, а жінці Кирила Криси 10 дол., Семкові Пастух і Марії Пастух по 2 дол., Дмитрові Кривенькому 2 дол., Гуднякові 2 дол., Іванови Мандзієви 5 дол., Михайло Юськевичеви 5 дол. і др. Західному 3 дол.; отже всіх разом 45 дол.

Дорогенький Приятелю, Яцку Мадзій! Прошу приняти від мене, від моєї жени і моїх дітий щиру і сердечну подяку за ту поміч. Так само дякують Вам всі обділені тими грішми, сердечно. Ще й прошу подякувати від нас всім тим, котрі на ту поміч дали складку і не жалували свого тяжко запрацьованого гроша. Нехай Вам Бог всім заплатить здоровлем і щастем і поможе Вам всім щасливо повернути до дому. У Вашім списі, котрі давали складки, є много людий з Денисова, а і цілком мені чужих. Це мене дуже радує, що не не тільки мої кохані знакомі не забули за батька Старуха, але і з инших сіл памятають на мене, на того Старуха, котрому вороги зрабували все майно і здоровлю. Та память людий за мене і поміч з Америки є мені надзвичайно помічна, бо інакше прийшлося би з дітьми гинути в крайній нужді.

Богато мене поратував Василь Кузів, предсідатель Злученого Американського Ратункового Комітет в Нюарку. Тамтого року прислала мені помічь редакція „Свободи", читальня „Просвіти" в Ню Йорку і читальня імени Івана Франка і декілька посторонних людий також прислали мені по пару долярів, так що я міг жити і мої діти мали поміч та могли ходити до школи. Інакше були-б мусіли мої діти марно пропасти, бо я тяжко хорий і не був в можности їм помогти. Найбільше ратує мене одна дівчина, родом з городецького повіту з Галичини, котрої я в життю ані не знав ані не бачив. Та дівчина є великою українською патріоткою. Вона вже десятий місяць посилає мені правильно по 5 долярів місячно, а на цей місяць май післала мені 12 долярів з Америки. Та дівчина зоветься ГАФІЯ БУНДЗЯК. Її підпомога становить первоврядну поміч в удержанню моїх дітий і творить що місяця підставу мого життя. Мої діти будуть до смерти вдячні тій дівчині із золотим серцем. З тих людий, що на Ваші руки давали складки, пізнав'єм моїх давних добрих знайомих, як от Прокопа Волощука, Марковсьну, Анастазію Королишин, Івана Киналя. Тішуся, що ті люди не забули на мене, а зокрема тішусь, що Прокіп Волощук жие, бо тут давно всі казали, що він помер.

Отже, коханий і дорогий Яцю, еще раз Вам сердечна дяка за той труд, щосьте занялись зібранием тої підпомоги. Здоровлю Вас і цілую сердечно, здоровлю і цілую всіх, котрі жертвували даток на ту підмогу. Імен всіх невипишу, бо Ви їх всіх знаєте. Прошу поздоровити від мене пана Василя Кузьова і всіх там присутних людей з Галичини. Гаразд! Ваш щирий — Тимотей Старух.

Хто читав подяку Тимка Старуха у „Свободі", той мусів завважити правдиво шляхотний учинок української дівчини в Америці, Гафії Бундзяк. Воно може і прикро буде їй читати ці стрічки, коли попадуть під руки, бо не для розголосу вона це чинила.

Та як раз ця тихонька поміч старому патріотови, Старухови, є актом золотого серця, який повинен найти у нашім суспільстві послідовників.

Бідна українська дівчина, робітниця, посилає із свого вбогого зарібку, що місячно $5.00, а в маю $12.00 для хорого заслуженого чоловіка і його рідні.

Без шуму, без крику, без нарад і віч! От вичитала у часописі, що Старух найшовся з родиною у крайній нужді і найшла дорогу помочі у своєму золотому серці.

Колиб уся наша еміграція пішля слідом цеї дівчини, то протягом року ми зібралиби десятки міліонів на поміч потребуючим.

Та ще завважте, яка це поміч просто від серця. Не криклива, не для слави, а так, від душі, як обовязок патріотичного чуття.

Хай жеж еї вчинок буде нам провідною зорею в несенню помочі братам. Словняймо святий обовязок для Вітчини так само безкористно і тихо, як оца велична душа. Опадаткуймо себе самі після власної совісти, як вона. Коли наш загал виростe душею до віри цеї української робітниці, то певне Батьківщина не довго йме каратися в неволі. — Не може пропасти нарід, що зуміє в собі викохати такий народний дух! — С.

Голод на Україні і совітське правительство.

(Від власного кореспондента).

На теперішній конференції в Гаї **Літвінов** в імени „совітських республик Росії" (такою назвою московські совітські диплйомати прикривають факт істнування совітської „єдиної, неделімой Росії") заявив, що сьогорічний урожай позволить совітському правительству **вивезти значну скількість збіжа до Західної Европи.**

Рівночасно на другій міжнародній конференції помочи голодним у Росії, яка тепер відбувається в Берліні при участи представників комітетів помочи голодних і міжнародного Червоного Хреста, делегат тих самих „совітських республик Росії" **Крестінський**, який приїхав на сю конференцію власне з Гаги, заявив, що **поміч голодним у Росії конче потрібна також на слідуючий рік.**

Сі дві заяви, Літвінова і Крестінського, **кидають ярке світло на звязок між політикою совітського правительства і голодом у Росії.**

Заки перейду до обговорення сього звязку, згадаю ще, що на сей звязок вказує заява генерального секретаря міжнародного комітету помочи голодним у Росії, викликана заявою Літвінова. Генеральний секретар комітету звернувся до Літвінова з заявою, щоб той або **відкликав** свою заяву про вивіз збіжа з Росії або **взяв на себе повну відповідальність** за дальший хід помочи голодним у Росії.

Сю заяву генерального секретаря міжнародного комітету помочи голодним у Росії треба очевидно розуміти так: Коли совітське правительство має збіже на вивіз, то тоді відпадає потреба помочи голодним у Росії; нехай їм помагає совітське правительство тим збіжем, яке збирається вивозити.

* * *

Уявім собі, що такий голод, який тепер лютує в Росії, настав би в якійсь иншій европейській державі, прим. у Франції.

Що тоді сказали би не тільки соціялістичні партії всего світа, але взагалі цілий світ?

Сказали би, що голодови в Франції винно передовсім **французьке правительство і партії, які його підпирають**, бо обовязком правительства є старатися за добробут населення держави, а коли воно того обовязку не може виконати, повинно уступити.

Так говорили би передовсім **соціялістичні партії**. Можна собі уявити, якими яркими красками вони малювали би злочинність буржуазного правительства і буржуазних партій, які парують на трупах голодних людий.

Та чи тільки **буржуазне** правительство має обовязок старатися за добробут населення держави? Чи від **комуністичного** правительства Росії не маємо права вимагати того самого обовязку?

На се чуємо з табору комуністів і їх „симпатиків" дві відповіди:

По-перше: Голодови в Росії не винно совітське правительство, а винні буржуазні правительства Европи, які бльокували Росію, підпирали в ній громадянську війну і тим довели її до руїни. Коли-ж до сеї руїни додати ще елементарні нещастя посухи, то ясно, що совітське правительство тут без найменшої вини. Се тільки вороги совітської влади несовістно використовують нещастя голоду для поборювання совітської влади.

По-друге: Коли хтось тоне, тоді не пора питати, з чиєї вини, тільки треба його ратувати. Так само треба ратувати тих, що „в совітських республиках Росії" вмирають з голоду. Питати про вину, значить, злочинно використовувати нещастє голоду для політики.

Так говорять комуністи і їх „симпатики".

Приглянься їх аргументам: Уявім собі, що Франція (держімся попередного приміру) попала в конфлікт з иншими державами, що наслідком сього конфлікту її инші держави блокують, що блокада спричинила господарську руїну і вкінці голод.

Що сказали би тоді про причини голоду у Франції? Сказали би, що голодови винно правительство, викликавши конфлікт між Францією й иншими державами.

Зрештою ми вже мали такий примір: Німеччину під кінець світової війни. Тоді в Німеччині люди також голодували і коли не вмирали з голоду так як у Росії, то тільки тому, що голод не був ще такий страшний.

І що тоді говорили про голод у Німеччині? Говорили, що винно правительство, яке веде війну і всі засоби обертає на ведення війни, віднімаючи їх від уст населення, яке через те голодує. Говорили, що всяка поміч населенню Німеччини рівнялася би помочи правительству, помочи війні, бо тоді правительство не потребувало би думати про голодних і могло би більше засобів обертати на війну. І говорили: Скиньте правительство, яке веде війну, заключіть мир, — і не будете голодні!

Словом, коли совітське правительство попало в конфлікт з цілим світом і наразило свою державу на бльокаду, то — колю мірити його тою самою мірою, що всі инші правительства — воно й несе вину за таку свою політику і її наслідки.

А елементарні нещастя посухи? Коли-б господарська політика совітського правительства була инакша, наслідки навіть найбільших елементарних нещасть не були би такі страшні, як теперішний голод.

Одначе коли навіть узяти під увагу все те, що наводиться на оборону совітського правительства, то остане ще богато, що промовляє проти нього.

Територія, яка остає під совітською владою, се територія незвичайно богата в земні плоди. Коли-б совітське правительство було тільки зорганізувало як слід хліборобську продукцію, ніяка бльокада не була би йому страшна. Бльокада могла би була спричинити недостачу фабричних виробів, а-ле ніколи недостачу хліба.

Правда, хліборобська продукція конче потребує деякої фабричної продукції, як хліборобського знаряддя.

Одначе могло совітське правительство — при загальнім занепаді промислу — все таки зорганізувати фабричну продукцію на потреби війни (оружє, муніція і т. п.) так, що бльокада не перешкодила йому зорганізувати найбільшу в світі армію.

Отже могло таксамо зорганізувати ті галузи фабричної продукції, які є конче потрібні для хліборобства.

Словом, голодови винно в великій мірі совітське правительство, яке не вміло як слід зорганізувати хліборобської продукції і забезпечити державу від голоду.

* * *

З особливим натиском треба ствердити вину совітського правительства що-до **голоду на Україні.**

Від початку окупації України Совітською Московщиною совітське правительство забирало з України все збіже й вивозило до Московщини. Так робило доти, доки не обрабувало Україну так, що й тут запанував голод. А й тепер рабує далі.

Ще торік не було голоду на Україні. Голодували тільки міста, яким села не хотіли даром давати збіжа, — але само села мали що їсти.

Та хто не пригадує собі вигуків комуністичної преси про те, як то „Україна спішить на поміч голодній московщині".

В дійсности на Україну наложено великий податок в земних плодах, стягало його з великою жорстокістю і вивожено все до Московщини.

В одній з попередних статей я наводив виписку з львівської „Землі і Волі" з похвалами радянських установ і червоної армії за енергічне збирання того податку на Україні.

А що не вивезено до Московщини, те зїла червона армія, розміщена власне на те на Україні щоб могла годуватися українським збіжем і голодні переселенці з Московщини які при допомозі правительства хмарами наступили на Україну.

Ся „поміч України голодній Московщині", в дійсности сей рабунок українського збіжа совітським правительством для Московщини мав той наслідок, що сього року найурожайнійші околиці України навістив страшніший голод ніж Московщину.

А одначе, хоч Україна голодує, совітське правительство готовиться знов збирати збіжевий податок!

Хто знає, чи не те українське збіже думав Літвінов вивезти до Західної Европи.

Можна сміло сказати, що якби Україна була дійсно самостійна держава, а не кольонія Московщини, — на Україні не було би голоду.

* * *

Уявіть собі, що хтось з Ваших рідних знаходиться прим. у ворожім полоні, де його держать в голоді і звідки Ви його не маєте змоги визволити.

Що Ви будете робити?

Коли Ви хочете, щоб він там не вмер з голоду, будете старатись посилати йому чи харчі чи гроші.

В такім власне положенню знаходяться наші брати під совітською владою.

Причина голоду на Україні — се окупаційна влада совітської Московщини.

Ми не можемо сеї влади усунути — і тому мусимо ратувати наших братів від голоду, посилаючи їм харчі чи гроші, — коли не хочемо, щоб голод косив їх ще більше ніж косить.

О треба робити і се робить та часть українського народу, яка живе поза границями Радянської України.

Одначе, ратуючи наших братів від голоду, маємо не тільки право, але й обовязок голосно кричати на цілий світ, хто винен голодови на Україні.

Так само, як ратуючи тонучого, маємо не тільки право, але й обовязок не дати втекти тому, хто його кинув до води.

Не ті роблять злочинну політику, що вказують на причину голоду на Україні. Ні! Злочинну політику роблять ті, що використовуючи нещастє голоду, хотіли би закрити вину совітського правительства.

* * *

Инша річ, чи поміч голодним на Україні може числити на великі успіхи. Голодує на Україні певне до 10 міліонів населення. Поза межами Радянської України живе також менше більше 10 міліонів. Коли-б отже ми хотіли помогти всім голодним на Україні, то кождий з нас мусів би взяти на своє удержання стільки голодних на Україні, скільки має тут на своїм удержанню. Прим. батько родини, який удержує тут 6 осіб, мусів би взяти на своє удержання ще 6 осіб на Україні. Чи поміч в таких розмірах можлива? Здається, не потребує відповідати на се питання.

Нашим змаганням помогти голодним на Україні товаришить почутте безсильности. Можемо одного чи другого нагодувати один чи другий раз, але не можемо нагодувати **всіх голодних** і годувати їх постійно. Не можемо **побороти** голоду.

Побороти голод, значило би, вислати на Україну цілу армію для боротьби з голодом. Ся армія повинна би займати околицею і в кождій околиці нагодувати голодних, зробити їх здатними до праці, дати їм все потрібне для оброблення поля (худобу, навіз, хліборобське знаряддя, насіння), припильнувати, щоб вони поле обробили, і дати їм збіже на прожиток до часу, доки засіяного збіжа не зберуть. І так околицю за околицею відбоюювати від голоду.

Але й на сім не кінець. Бо як уже голод таким способом був би поборений, то треба, ще усунути його причину. Бо як на села, де зародило, прийде знов радянська влада з червоною армією збирати податок дотеперішними способами, — то знов буде голод.

Мені скажуть, що я малюю утопійні картини, бо ані такої армії боротьби з голодом не можна зорганізувати, ані совітська влада її до себе не впустить, ані ніхто не зможе перешкодити, щоб совітська влада не забирала збіжа з України.

О все правда: І тому вся поміч голодним — безсильна.

Треба помагати, але не треба віддаватися ілюзіям, що сею помічю можна побороти голод.

* * *

В кінці ще одно: Треба собі ясно сказати, що поміч голодним іде на користь совітському правительству.

Воно забирає збіже на потреби урядових установ, на потреби червоної армії і навіть на потреби закордонної торговлі (див. заява Літвінова!), а голодне населення нехай або вмирає з голоду або живе з милостині світа.

На скільки ся милостиня приходить, на стільки вона зменшує журу совітського правительства.

Воно може далі забирати останне зерно на селах, може навіть вивозити збіже за границю, — адже голодні будуть далі годуватися милостинею світа!

Коли хто, то власне совітське правительство робить з голоду, якому само винне, злочинну політичну спекуляцію в свою користь.

Сю спекуляцію мав очевидно на увазі генеральний секретар міжнародного комітету помочи голодним у Росії, звертаючи ся до Літвінова, щоб той або **відкликав** свою заяву, ніби то Росія має збіже на вивіз, а-бо **взяв на себе відповідальність** за дальший хід акції помочи голодним у Росії.

Бо коли совітське правительство має збіже на вивіз, то нехай дасть його голодним. Нехай не користає з того, що голодних буде кормити милостиня світа, отже збіже можна в них забирати й вивозити.

* * *

Помагати нашим братям, які під совітською владою гинуть з голоду мусимо. Коли тільки в малій части облекшимо їм муки голоду, коли тільки декого вратуємо від страшної смерти, — то й се вже велике діло.

Але рівночасно треба ясно сказати, де причина голоду.

І треба сказати, — хоч як се сумно — що доки не буде усунена причина, доти й голод буде лютувати на нашій землі.

Прага, 10. липня 1922.

Д-р Михайло Лозинський.

ПРОТИ ПОЛЬСЬКОЇ ПРОПАҐАНДИ

Кілька американських ґазет помістило прислану з Польщі підпольну пропаґанду в якій пишеться, що польські вчителі народних шкіл зорґанізували кооперативне товариство для друковання книжок для народних шкіл. Як додається в новинці, вчителі збираютьсяне лишень робити бизнес на друкованю книжок, але й занятися теж їх писанням. Товариство має вести торговлю книжками для вжитку шкільної молодежи, а підприємство має називатися „Наша книгарня".

Проти кого звернена ся нова акція, з сеї части новинки не видно. З дальшої однак частини виходить на яву, проти кого звертається польське жало. Пишеться далі в несвідомих американських ґазетах, що подібною справою занялося теж Польське Товариство Педаґоґічне у Львові, котре недавно устроїло велику виставу в Ровні і призначило 100,000 польських марок на цілі „культурного розвою східних порвінцій". Тут вже не треба додавати пояснення до справдішного значіння польських „культурних" заходів. Культурою тут певно не називається нічого инчого, як насильне нащіплюванне польщини, а „Істерн провінсіз" се певно нічого инчого, як „сходнє креси", себто непольські краї, загорнені Польщею за большевицькою згодою.

Американським ґазетам не можна подивуватися, що поміщають таку пропаґанду, яка під маскою культури має розголошувати брутальні релігійні та національні розбої польських шовіністів над українським та білоруським населеннем. Американські ґазети „не відають, що творять". Зате серед нас, українських іміґратів в Америці, такі вістки повинні сейчас найти відповідний відгук. А відповідним відгуком на ляцькі посягання на українське населення в окупованих краях булаби підпора українського народного шкільництва. Як американські Українці справді такі свідомі люди, за яких вони себе видають, то вони у відповідь на 100,000 польських марок, визначених Польським Товариством Педаґоґічним зі Львова на польщенне Українців в Галичині, Холмі і Волині, посилають що найменче міліон тих польських марок на підмогу українським шкільним інституціям, що ширять українську культуру серед українського населення на споконвічних українських землях.

Іван Франко.

ТРАГЕДІЯ АРТИСТКИ.

То був чудовий місяць май,
Цвіли вже бзи й троянди...
З старої віллі на весь гай
Плив голос панни Ванди.
Співа до цитри, аж зовсім
Захрипла з віщих трудів:
Цідрім-цім-цім! Цідрім-цім-цім!
„Бодайся когут знудив!"

Ось жнива. Скочно граючи
Женців провадить банда,
А в віллі не вгаваючи
Співає панна Ванда;
Чи день, чи ніч, чи дощ, чи грім,
Чи крик сорокопудів...
Цідрім-цім-цім! Цідрім-цім-цім!
„Бодайся когут знудив!"

Вже осінь. Яблока стрясли,
Капусту в пень рубаєм,
А панна Ванда знай співа
У віллі там під гаєм.
Чи в коршмі крик, чи в церкві дзвін
Луна з усіх усюдів, —
Цідрім-цім-цім! Цідрім-цім-цім!
„Бодайся когут знудив!"

Потис мороз, вітри ревуть
І сніг поля вкриває;
В безлюдній віллі все ще чуть:
Бренчить щось і співає.
Блукає голос серед стін
Захриплий з віщих трудів:
Цідрім-цім-цім! Цідрім-цім-цім!
„Бодайся когут знудив!"

Пять день хуртовина ревла,
На шестий день ослабла;
Всю віллю снігом замела,
І Ванда закоцабла.
Та дух її на місці тім
Що ночі ще марудив:
Цідрім-цім-цім! Цідрім-цім-цім!
„Бодайся когут знудив!"

Минуло много, много літ!
Де гай був, нині зілля;
Заріс кропивою весь слід,
Де та стояла вілля.
Та в глупу північ в місці тім
Чуть бренькіт страхопудів:
Цідрім-цім-цім! Цідрім-цім-цім!
„Бодайся когут знудив!"

Чогож та бідна душенька
На місці тім заклята?
Чого покутує, немов
Убила маму й тата?
І чом ту саму пісню всім
Небіжечка співає?
Цідрім-цім-цім! Цідрім-цім-цім!
Бо иншої не знає.

ПЕРЕСТОРОГА.

Нема сумніву, що завдяки дволітній боротьбі галицько-українського народу в р. 1918 і 1919 як також невсипучим політичним заходам і змаганням Уряду галицько-української Републики аж по нинішній день питанне української державности у Східній Галичині стануло на дипльоматичнім боевищі міжнародньої політики дуже корисно для нас. Найбільші держави світу, в першій мірі Англія, опісля Італія, Японія, Америка, Німеччина, а навіть більшевицька Росія ставляться до наших визвольних змагань у Східній Галичині прихильно.

Се показалося на ґенуенській конференції, на котрій завдяки інтервенції Лойда Джорджа поставлено справу остаточного визнання границь Східної Галичини як одну з найважніших точок обрад і рішень політичної підкомісії. З великих держав тільки одна Франція відноситься ворожо до українського народу, не з любови до Польщі, але з тої причини, що вона не хоче ніякого замирення й уздоровлення Европи в імя своеї крайно самолюбної національно-державної засади, що доки на світі трівати-ме нелад, голод, руїна й анархія, доти французький народ буде в силі накидати свою волю всьому світові. Франція доти сильна, доки другі народи й держави економічно й політично вичерпані та безсильні. Значить, кождочасне шовіністичне правительство у Франції буде змагати всіми силами до дальшого руйнування европейського життя, а через те ніколи добровільно не згодиться на вирішенне далі галицько-українського народу на основі права самовизначення. Одначе вже поволі зближаеться час, коли Франція наслідком своеї політики на шкоду майже всього світу, буде усамітнена, ізольована. Можна вже тепер сказати з найбільшою правдоподібністю, що задля урятування світу від катастрофи всі великі світові держави будуть приневолені виступити рішучо проти руїнницької політики Франції і відзьмуть розвязку ще неполагоджених пекучих питань світової ваги у свої руки. Одним із таких іще остаточно не вирішених питань є справа східно-галицької державности. Ми уважаемо своім народнім обовязком звернути увагу українського народу на ось яку обставину: навіть тоді, коли Франція буде приневолена змінити своє неприхильне становище до східно-галицької справи, питанне української державности в Галичині не буде вирішене остаточно, коли у Східній Галичині панувати-ме під політичним оглядом недостача всякої енерґійної, завзятої діяльности, значить, коли міродатні чинники, що мають вирішувати долю галицько-українського народу, будуть бачити в Галичині далі сей могильний супокій, який уже там панує від трох літ.

Будемо старатися в сьогоднішній статті показати всю небезпеку, яка грозить нашій справі в Галичині на випадок дальшої політичної бездіяльности та злощасного чекання в дитячій надії, що, мовляв, справа нашої державности стоїть у міжнародній політиці корисно. Отже ми, галицькі Українці маємо тепер тільки завданне, показати найбільшу політичну мудрість таким чином, що з затисненими зубами будемо далі терпеливо й супокійно ждати, доки волею світових держав одного гарного дня незалежність Східної Галичини не впаде на наші голови, неначе зрілі яблука з яблуні. Підносимо з натиском, що таке переконанне панує в душі майже цілого українського народу в Галичині й заразже заявляемо з як найбільшою рішучістю, що таке переконанне наскрізь безпідставне й фальшиве. Чому? Воно не відповідае сій найпервіснійшій життевій правді, що основа життя — се боротьба і що, як сказав визначний український муж Евген Олесницький словами з німецького: доля тому дасть силу, честь і власть, хто здобуде її в боротьбі.

Перше всього поставимо ось яке питанне: „Чому галицько-українська справа стоїть корисно перед обличчем світу? З двох причин, а саме: 1) український народ дав тяжкою і кривавою війною проти польського наїзника світові доказ, що він хоче ціною й найбільших жертв бути вольним і незалежним господарем на своїй споконвічній українській землі; 2) наслідком сеї геройської боротьби злякалися держави Антанти, що у Східній Галичині на випадок стоптання волі українського народу не буде спокою й ладу, не можливо буде використувати земельні й лісові богатства сеї країни а головно її пребогаті копальні нафти; в дальшій послідовности наступить політична вульканізація всіх сумежних країн і через те грізне положенне на цілому Сході Европи. Отже довга й завзята боротьба українського народу була сею причиною, що спонукала Антанту застерегти собі право вирішення долі Східної Галичини, а дальше при помочі ухвали Союзу Народів заявити виразно, що Східна Галичина лежить поза границями польської держави та зазначити, що Польща є у Східній Галичині тільки військовим окупантом.

Є ще богато Українців, які вірять у якусь оосбливу прихильність і любов світу до нашої народньої справи й сею вірою поясняють собі корисне правно-державне становище східно-галицької державности в міжнародній політиці. Отже в імя життевих законів і в імя будучности українського народу мусимо заявити, що в політиці не грає найменшої ролі ні справедливість ні право самовизначення ні жадна прихильність і любов, тільки боротьба й політичний інтерес. Якийже політичний інтерес найбільших держав світу в тому, щоб у Східній Галичині вволити волю українського народу? Невже сі незлічимі і свіжі могили наших братів і дітей, які поклали свої буйні голови в боротьбі за волю української Батьківщини? Невже сльози, ридання, розпука, голод і нужда тисячів і тисячів українських материй, вдів і сирів? Невже все свіжі знущання й катування, яких допускається скажений Лях на найкращих батьках, братах і синах нашої нещасної галицької землі? Ні! Не те хвилює і зворушуе можновладців світу. Навпаки, треба сказати, що якби світ мав інтерес у тому, щоб ми щезли в Галичині з лиця землі, то не вагавсяб ні на хвилю викорінити весь український народ. Але світ має інтерес у тому, щоб український народ у Галичині жив, а передовсім він хоче, щоб у Східній Галичині запанував трівалий спокій і лад, аби можна навязати з тим краем правильні торговельно-промислові взаемини.

Тепер просимо взяти під увагу ось яку прояву у Східній Галичині: від кінця 1919 року аж по нинішній день там панує повний супокій і лад. Хай той супокій буде цвинтарним супокоєм, хай той лад буде собі слабеньким, паршивеньким або, иншими словами, польським ладом, але не дається заперечити, що який такий лад там есть. Отже, як боротьба українського народу проти Поляків в р. 1918 і 1919 була причиною, що питанне української державности в Галичині стануло на міжнароднім боевищі корисно для нас, так із другого боку оце вже трилітній супокій нашого народу мимо нечуваної дикости, варварства й хамства польського панування є головною причиною, чому східно-галицька справа ще досі невирішена. Скажете більше: якби Лойд Джордж міг був на ґенуенській конференції, а властиво ще рік або і два скорше заявити перед обличчем усього світу, що східно-галицьку справу муситься сейчас, негайно вирішити, бо там наслідком польського панування царить безперестанно неспокій, нелад, анархія, нищаться безпощадно богатства так цінні для світового промислу, то питання української державної незалежности в Галичині булоб уже давно вирішене й український народ уже давно тішився би благословеннем свого власного миру й ладу на своїй вольній ботьківській землі. А нещасна українська інтеліґенція, що розбрилася як мишенята по всіх усюдах окрівавленої Европи, моглаби вже давно в рідних українських гніздах працювати для загально народнього добра.

Колиж воно так не сталося, коли наша галицька справа застрягла в канцеляріях світових можновладців, то не винуймо за те ні Лойда Джорджа ні цілий світ, лише скажім собі гірку правду в очі: „Ми самі собі винні в тому, що польський грабіжник і злодюга ще досі топче нашу волю позиченим чоботом; ми самі собі винні в тому, що скажений Лях плює нам у лице, зачиняє нас у тюрми, глумиться з найсвятійших наших родинних, народних і людських почувань і кпить собі безсоромно з волі майже цілого світу! Тай чомуж Полякові так не робити, коли ми, Українці, на нечувані польські звірства, на знеславлюванне святости нашого імени, на знасилуванне українських жінок і дівчат не відповідаємо сейчас на місці смертю польському хамові, тільки чухаємося по рабськи в потилицю тай кажемо до нього:

„Ой, я так не люблю, як мені хто мою жінку підкохує"...

Скажемо далі ще більше, а саме: Коли у Східній Галичині буде далі панувати мертвецький політичний супокій, то справа української державности не тільки забагниться, не тільки не буде вирішена, але навпаки: Коли Антанта, котра в імя трівалого спокою у Східній Галичині поставилася прихильно до наших державних змагань, побачить, що під польським пануваннем настав дійсно трівалий справжній супокій, тоді вона піддасть свої дотеперішні ухвали у справі Східної Галичини ревізії та присудить наш край остаточно Польщі як її складову й навіть неавтономну провінцію!

З огляду на такі грізні вигляди галицько-української державности в будуччині на випадок нашого політичного застою й амертвіння виринає ось яке трівожне питанне:

„Щож нам робити, щоб відвернути небезпеку, що грозить нашій державности в Галичині та приспішити її остаточне вирішенне в нашу користь?

На се питанне ось яка відповідь:

Галицько-українська Република має свій правно-законний Уряд із президентом д-ром Петрушевичем на чолі, Уряд, який завдяки моральній піддержці Східної Галичини й моральній та матеріяльній помочі українських братів з Америки розвиває невтомиму політично-дипльоматичну діяльність за кордоном для прискорення й остаточного вирішення питання державної незалежности Галицько-української Републики. Всі дипльоматичні кроки й акти галицько-українського Уряду найдуть лиш тоді вагу й послух у держав світу, коли сей Уряд буде мати за собою не тільки моральну силу, яка в сьогоднішних часах не грає рішаючої ролі, але також, коли за плечима сього Уряду стане жива, дійсна, фактична сила галицько-українського народу та його синів з Америки. А ся жива, дійсна, фактична сила, без якої не може обійтися жадний уряд на світі, — се буде занеханне робської терпеливости та нерозумного й ганьблячого чекання, бо німе терпінне й недостойне чеканне не скінчиться для нас добром, навпаки викопає всім нам живцем могилу. На місце тих дитячих, народу недостойних черт мусять воскреснути наново почування ненависти й помсти на польських катах і розгорітися в активні виступи поодиноких Українців у краю й за кордоном проти польських грабіжників. Треба за всяку ціну показати світові, що у Східній Галичині справді нема й не буде спокою й ладу доти, доки світові держави не приневолять Польщу забратися з незалежної української Републики у Східній Галичині. Коли такі докази давати-мемо, коли доведемо до того, що без волі українського народу поїзди навантажені українською нафтою не будуть у силі виїхати поза границі Східної Галичини, тоді зі всякою певністю держави світу сейчас вирішать східно-галицьку справу згідно з волею українського народу.

Не треба масових, загальних повстань українського народу проти польських наїздників, бо такі повстання на разі непотрібні й безцінні. Треба тільки за всяку ціну зорганізувати передовсім морально українські душі й довести їх до того, щоб українські інтеліґенти, мужики й робітники відповідали на поодинокі акти польської самоволі та звірства заразже на місці без огляду на особисті наслідки на підставі засади, принятої в таких випадках на всьому світі „око за око, зуб за зуб!". Поляки все досі вигравали й виграють перед світом свою справу в Галичині тим, що параліжують усі зусилля українського Уряду як також волю Лойда Джорджа і всіх нам прихильних держав вказуваннем на те, що у Східній Галичині панує мир і лад і український народ своєю спокійною поставою дає доказ, що він польським пануваннем задоволений і нічого навіть чути не хоче про якусь незалежну галицьку Републику. І коли таке політичне омертвінне царити-ме в нашім краю й надалі, то що станеться? Полякам поволі вдасться переконати світ, що в імя ладу й миру в середній і східній Европі Східна Галичина мусить належати до Польщі. Адже прошу собі тільки уявити: світ радби задля привернення мирних відносин у Галичині сповнити наші національно-державні домагання, а ми, Українці, своєю поведінкою в нашому краю кажемо світові ось як: „Не журіться нами, панове, бо ми вже три роки спокійні тай навіть нам не в думці вийти колинебудь із рівносаги".

Пригадаймо собі, що діється тепер майже на всьому світі там, де наїздник топче права й почування народу, а тоді усвідомимо собі добре, в яку безодню стрімголов нас пхає наша політична мертвеччина, наша рибляча кров і наше душевне рабство! Отже завернім, поки ще час, із фальшивого шляху, а властиво з нашого політичного бездоріжжа й покажім сітові, що ми в нашому краю є, що ми боремося й валимо всі заборчі пляни Поляків та їх опікунів так довго, доки світ не приневолить разом з нами Польщі забратися з нашого краю. Жертви, які понесемо в активних виступах проти польського грабіжника, будуть далеко менші від тих жертв, які приносимо щодня коштом нашої народної достойности й чести, нашого майна й культури через наше політичне збайдужінне і цвинтарний супокій.

Розуміється, що ми не можемо на сьому місці розвивати докладного пляну активних виступів проти польського панування. Але ми уважаємо своїм святим народнім обовязком показати прилюдно всю небезпеку, яка грозить нашій справі на випадок продовжування теперішньої нашої лінії у Східній Галичині і заявляємо, що діло треба випередити словом, яке булоби в силі промовити до розуму й до почувань та витворити при помочі могутнього засобу, яким є преса, відповідний настрій, потрібний до діла.

Або галицько-український Уряд доктора Петрушевича мусить у своїй важкій боротьбі за кордоном мати за собою активну, енергійну, безпощадну силу нашого народу на доказ, що в Галичині нема спокою й ладу, тільки безладдє, руїна і смерть Ляхів, або, не маючи сеї сили, він не мати-ме рації істнування, бо всі його зусилля будуть даремні. Отже подумаймо добре над тим і не доведім до того, щоб на нас справдилися слова поета:

Ми всі раби! Ми будемо
На шиї все носить ярмо,
Бо в нас не має сили й чести,
З душ виполоти рабську цвіль,
Що перетерла нас як міль
І смугу світла в душу внести.
Погибнем подло, як хами:
Прокляті ми!

Думка.

РАКОВСЬКИЙ ПРО СХІДНУ ГАЛИЧИНУ.

„Берлінер Телеґрафен Уніон" доносить що Раковський заявив, що між радянськими републиками і Польщею нема ніякого порозуміння відносно Сх. Галичини. Уряди радянських республик є цеї думки, що про державну приналежність Сх. Галичини має рішати само населення.

Договір Петрушевича з Радянською Україною?

Польська преса подає, що в Берліні підписано політичний договір між урядом Петрушевича і Радянською Україною. Договір підписав імене уряду Петрушевича Осип Назарук.

Г. Райдер Геґард.

ВИПРАВА ПО АФРИКАНСЬКІ СКАРБИ.

(Продовження).

(9)

Пан Кліфорд.

„Як він зробився твоїм спільником?" спитала Беніта.

„А ось як. Вже досить давно се було, прийшов він до мене в маєток і зворушив мене своїми сумними оповіданнями. Річ була ось у чім. Торгуючи серед Зулусів, він через щось полаявся з ними; скінчилося на тім, що вони спалили його хуру, товари та бики забрали собі, а челядь повбивали. Вони-б забили і його, але дякуючи своїй власній спритности, Маєр встиг оригінально втекти.

„Як саме?"

„Загіпнотизував, як він каже, ватажка, який провів його крізь валку підданців. Досить чудна історія, але я знаючи Маєра, припускаю, що вона дійсно могла таки бути.

„Він прослужив у мене шість місяців і виявив себе за дуже недурного. Потім одного разу у-вечір, як я розповів йому про портуґальський скарб в країні Матабеле, він вийняв з під своєї жилетки 300 фунтів кредитовими папірцями англійського королівського банку і запропонував мені за сю суму стати з ним до спілки. Він себе виявив за такого спритного добродія, крім того ліпше було взяти його за спільника, ніж зоставатися самому в сім самотнім місці, — то я в решті решт і згодився. З того часу нам велося добре, як що виключити подорож за недобутим скарбом, хоч слоняча кість, що ми купили в дорозі, заплатила з верхом усі наші видатки. Але се дурниця, другим разом ми таки достукаємось до нього" — додав Кліфорд з ентузіязмом, „тоб-то, звичайно, в тім разі, як що нам пощастить випрохати від Макалангів, щоб вони дозволили нам копати на горі".

Беніта посміхнулася.

„Мені, здається, що ви краще-б зробили, як би зовсім покинули сю думку і вигодували собі спокійно коней".

„Ти скажеш, коли почуєш все. Але ти виховалася в Англії; чи не лякає тебе подорож до озера Крісі?"

„Чого?" спитала Беніта.

„А що там таке безлюдде і що Джекоб Маєр?"

„Тату, я вродилася в Африці і завсігди ненавиділа Лондон; що-ж до твого спільника, пана Маєра, то я його не боюся; я тепер не боюся чоловіків. Я вже скінчила з ними. У всякім разі я спробую і побачу, що з того вийде".

„Ну, то гаразд", відповів легко зітхнувши батько „адже ти можеш завжди поїхати собі, як що захочеш".

„І то правда", промовила вона байдуже, „я теж гадаю, що можу".

Загублені через пригоду з диким козлом.

По трьох тижнях, Беніта, що спала на подорожній постелі в середині фіри, прокинулася рано вранці, і удягнувшися уважно, як тільки можна було в її тісній спальні, відгорнула фіранку і сіла на дерев'яну скриню, що служила за козел.

Сонце ще не зійшло і воздух був холодний, бо був кінець зими і вони перебували в трансвальських горах. Беніта, яка, не дивлючись на тепле пальто, тремтіла від холоду, гукнула за фірманом, що був одночасно й за кухаря, і попрохала його не баритися з кавою; його постать загорнена в ковдру, маячила коло ватри, до якої він похилився, роздуваючи огонь.

„Потерпіть, панно, потерпіть", відповів івн, кахикаючи від їдкого диму, що залізав йому в груди. „Казанок ще не співає, а у ватрі темно, як в пеклі".

Незабаром пан Кліфорд вийшов з другої половини фіри, у котрій він спав, і побачивши, що такий холод і що не можна вмиватися, — переліз на її половину і поцілував її.

„Чи далеко звідси до Руї-Кранца, тату" — спитала вона, кажучи про фарму пана Кліфорда.

„Миль із сорок, моя голубко, але сі кволі волики не здолають дотягти туди нашої фіри до вечера. Ми їх перепряжемо опівдня, а тоді поїдемо швидче і будем вдома коло заходу сонця. Певно тобі вже надокучила ся подорож!

„Ні" — відповіла вона. „Мені се все дуже подобається; я відпочиваю, і так добре сплю на моїй подорожній постелі, що ну. Мені часами здається, що я могла-б прожити так все своє життє".

„Як що тобі хочеться, голубко, то ти можеш прожити не один місяць. Південна Африка велика, а коли почне рости трава, то можна буде зробити велику подорож, як що, звичайно, до того часу не зміняться твої бажання".

Вона посміхнулася, але промовчала, знаючи, що він натякає на ті далекі місця, де на його думку, Портуґальці колись закопали золото.

Нарешті казанок весело заспівав своєї пісні; кухар Ганс тріюмфуючи здійняв його з вогню і вкинув до нього чималенько змеленої кави зі старої бляшанки від гірчиці. Розколотивши його добре патиком, він вигорнув з багаття шматочок вугілля і поклав його в казанок; се знає кожен мандрівець, що від його робиться чистійша кава. Потім він вийняв чашки і слоїк від пікулів, що тепер бу з цукром, і подав і те і другe панови Кліфордови. Молока в них не було, але кава вийшла смачнійша, як можна було подумати на перший погляд. Беніта випила дві чашки, аби швидче загрітися і легче подужати тверді сухарі.

Але ось зза обрію виплило сонце, — велике і червоне крізь повітрє повне туману. Поснідавши, пан Кліфорд звелів запрягти воли, що тимчасом паслися поблизу, щипаючи суху траву. Погонич, зулуський хлопець, що разом з Гансом докінчував касу, щось бурмочучи собі під ніс, підвівся з землі і пішов за волами. За хвилину після сього Ганс складаючи провізію, спинив свою роботу і закричав:

„Дивіться! Дивіться!"

Повертаючи очі за його рукою, Беніта і її батько побачили на яких сто кроків від себе великий табун диких гну, що сунули хребтом гори і раз-пораз так чудно стрибали, що мимоволі нагадували слова Бурів, які кажуть, що в мозку сеї тварини сидить хробак.

„Дай лиш мені мою рушницю, Гансе! — гукнув пан Кліфорд. Печеня нам дуже іздасться".

Поки набивано рушницю, гну почали потрохи зникати, і тільки один козел, зауваживши хуру, спинився і її оглядав. Пан Кліфорд націлився і стрілив. Козел упав, потім зірвався і зник за хребтом гори. Пан Кліфорд сумно захитав головою.

„Се рідко, моя голубко, трапляється зі мною, але-ж ще так темно. Та я таки його влучив. Як тобі здається? Чи не сісти нам часом на коней та чи не побігти за ним? Їдучи верхи загрієшся".

Беніта, в якої було дуже добре серце, подумала, що спинити страждання тварини буде краще, і згоджуючись кивнула головою.

За пять хвилин вони вже їхали легким бігцем геть по схилу. Одізджаючи пан Кліфорд звелів своїм людям чекати на нього коло хури і поклав в кишеню кілька набоїв. По той бік гори вони побачили широкий, болотяний простір, обрямований другою горою, на хребті котрої незабаром зявився скалічений звір; тим часом воздух зовсім вияснився і козла можна було бачити зовсім добре. Вони погналися за ним, але перше ніж наближилися на один дострід, вони зобачили, що звір знову побіг уперед, бо був вцілений в ребра і ще почував звідки йшла на нього небезпека. Помірно з тим, як вони наближалися, він віддалявся все далі та далі, поки не пустився з усієї сили в той самий мент, як пан Кліфорд зіскачив з коняки і вже рішив був стріляти здалека.

„Гайда далі", — сказав він, догоджаючи своїм мисливським інстинктам. — „Невже ми маємо вважати сеебе за обдурених?"

Вони пустилися гарцювати то на низ, то на верх по скелях гір, і се нагадувало Беніті Біскайський залив під час бурі; їм траплялися по дорозі напів-сухі багнюки, що поверталися в вохку погоду у справжні ставки, каменясті простори та барлоги муравятників, від яких їм ледве не було біди. Се скажене гарцюванне тяглося принаймні через пять миль, бо тварина була, як і раз-у-раз в кінці зими, зовсім худа та суха, і бігла, не зважаючи на свою рану, страшенно прудко, далеко хутчій, ніж коні, на яких вони їхали. Нарешті, виїхавши ще на одну гору, вони побачили, куди подавсь козел. Вони зненацька опинилися серед величезних табунів дикої звірини, які тисячами й десятками тисяч вкривали весь, який був видний, простір.

Се була величня картина, якої, гай, гай! ніхто вже не зобачить, принаймні в Трансвальських горах. Тут були дикі гну, антільопи, зебри, кілька кваг.

(Дальше буде).

ДБАЙТЕ ЗА СВОЇ ОЧІ.

(З Комітету для Охорони від Сліпоти).

Без „ока в голові" тяжко людині обійтися, але легко його згубити. Очі належать до найважнійших органів в людськім тілі, але й до найбільш делікатних. Добре служать, та скоро псуються. Очам легко трапиться нещасний випадок або прикра хороба. Богато людий хорує на очі, богато недобачує, богато зовсім сліпне. Та коли дбати за очі, то в богатьох випадках можнаб захоронитись від хороби та кепського зору.

Нещасні припадки бувають часто з того, що в око залетить бруд, скалка, кусочок стали або иншої твердої матерії. Найчастійше воно трапляється робітникам в деяких професіях. Сейчас треба його вийняти з ока, та так, щоб ока не торти ні не доторкатись нічим, що не зовсім чисте. Коли до скількох годин залетівша штучка з ока сама не виплине ні не можна її вийняти, треба піти до лікаря окуліста, щоб він вийняв, а то можна набавитись довічного каліцтва.

Деякі очні хороби є дуже заразливі і, коли не уважати перекидаються з хорої людини на здорову. Та охоронитись від зараження не трудно, коли лише здорова людина не миє очий і не доторкається їх нічим чистим. Як відомо, пальці мало коли бувають зовсім чисті і поки доторнутись ними хочби лиш свого власного ока, треба їх наперед чисто вимити.

Хто починає недобачувати або в кого очі болять або запалені той повинен сейчас лічитися, і то не сам, а в доброго лікара. Особливо небезпечне запаленне очий, хочби найлегче, в малої дитини; коли сейчас не закликати лікара і не лічити очий, то дитина осліпне до кількох днів. Також старші діти з запаленими очима можуть стратити добрий зір, коли їх зараз не лічити. І навіть в дорослих людий ослабленне зору в однім чи в обох очах може бути знаком серіозної хороби або й надходячої сліпоти і лише лікар може пізнати, що воно значить, і заздалегід зарадити біді.

Слабе світло при читанню чи при роботі напружує зір і шкодить очам. При читанню і при всякій иншій роботі світло повинно бути як найяснійше і положене так, щоб не било прямо в очі.

Часто людина недобачує, хоч очі здорові, та збудовані так, що промінї світла не концентруються в оці так як треба. Тоді людина повинна носити окуляри. Але добрі окуляри може дібрати теж лише лікар. І лише лікар може розпізнати, яка причина кепського зору. Буває, що людина сама собі добере і купить окуляри, на якийсь час вони наче поможуть, але потім ще гірше робиться, так як причиною недобачування була таки якась хороба в очах, котру треба було наперед вигоїти а не накривати окулярами.

Біль очий, біль голови, змученне очей, недобачуванне, запаленне очий або повік — все есть симптоми або осторога, аби не гаючись піти до очного лікаря або порадитись на очній кліниці і заздалегідь охоронитись від нещастя.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Сестр. Рожд. Пр. Богородиці, від. 36 У. Н. Союза, повідомляє, що надзвичайний мітинґ відбудесь о 7. годині вечером в середу, дня 9. серпня в церковній галі під ч. 303 Гудсон еве. Просимо членкиці явитись і заплатити свої довги, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Софія Глушко, предс.; Зофія Чернець, секр.

ЧОРНОГОРА МАЄ НОВОГО ДОВБУША.

Варшавський кореспондент „Дейлі Експрес"-у доносить, що в Польщі розказують тепер богато історій про сміливість і проворність опришків, які криються в лісистих горах Буковини на польсько-румунській границі.

Богатий румунський обшарник Прідеклю одержав письмо від ватажка опришків Кивельчука з наказом зложити під карою смерти певну суму гроша в означенім місци. Обшарник вислав негайно післанця до найблизшого постерунку жандармерії з просьбою о поміч.

Слідуючого дня зявилось у дворі Прідекля десять жандармів під проводом офіцира і обшарник запросив їх до обіду. Коли він устав підчас обіду, Коли він устав підчас обіду, щоби випити за здоровлє офіцира, офіцир сказав: „Тут є Кивельчук".

Пан засміявся, думаючи, що це сказано жартом, але офіцир здер свою штучну бороду і вуси і сказав: „ Я Кивельчук, а „жандарми" це мої хлопці. Ваш післанець приніс мені вістку від вас і ви будете покарані за те, що хотіли зробити донос на мене".

Відтак Кивельчук взяв від обшарника десять разів стільки гроша, як первісно домагався, і щез зі своєю ватагою.

ЧИ МАЄ ПРАВО РОБІТНИК ДО ПОЛІТИКИ.

Премієр Канади Мекензі Кінґ відповів на телеґраму, яку підслав до него робітничий посол Бейлі з округа Асінібоя, взиваючи його, аби поставив назад до роботи бувшого робітничого посла з округа Давфін, Джорджа Палмера і робітничого кандидати з округа Ст. Боніфейс, Чарлса Фостера, яких усунено від заняття при зелізниці Кенедієн Нешинел за те, що брали участь в політиці. У своїй відповіди премієр звертає на те увагу, що заряд зелізниці Кенедієн Нешенал є незалежний від правительства, однакож премієр сам думає, що робітник при Кенедієн Нешенал повинен таксамо мати свободу брати участь в політиці, як і робітник при сіпіярській зелізниці. Дальше повідомив премієр посла Бейлія, що переслав відпис переписки до заряду зелізниці Кенедієн Нешенал і радив почекати, аби побачити, що заряд в сій справі тепер зробить.

ЩО ТАКЕ МІДЬ.

Мідь находиться в самороднім стані в незначних скількостях, звичайно в товаристві мідяних руд.

Кристалізу; в дрібних та скривлених шести або осьмистінниках, частійше виступає в видах дротиковатих корчастих, волосковатих або вприснена.

Находиться жилами, рідше покладами в ріжних скалах на Угорщині (Банат), в Німеччині, Англії, Франції, Скандинавії, Сибіри і Японії. В Америці є її богато над Озером Сунірі-ор та на Алясці.

Мідь має барву червону, часом жовтаву, блеск металічний, є досить мягка, від води 9 разів тяжша, даєся кувати і витягати в дроти й бляхи. Топиться при 1050 Цельзія; полумя закрашує на зелено. На воздусі вона снідіє.

Мідь є найліпшим провідником тепла і електричности. Міди уживають до вибиваня здачної монети, до робленя блях, телеґрафічних дротів, кітлів і найріжнійших судин. Мідяні кухонні посудини повинні бути в середині побілені циною або цинком бо мідь через зіткнене з квасом страв витворює трійливі сполуки. З міди роблять також синий камінь або мідяний вітриоль, прегарну зелену фарбу і т. д. Вона є наконець дуже важним складником ріжних цінних аліяжів (стовпів з иншими металями).

Мідь витоплюють переважно з ось яких руд:

1) Халькопірит находиться часто разом з піритом жилами і покладами в кристальних лупаках і старих осадових скалах на Угорщині, в Чехії, Саксонії, Швеції і и. кр. Творить він збиті маси або брили неозначеного виду. Часом кристалізує в клиняках зі стятими рогами і гранами Барву має мосяжну, рису зеленаво-сіру; від воздуха є 4.2 разів тяжший; є досить мягкий, тому дає ся зарисувати ножем і не видає іскор. Халькопірит складаєся з 63 частий міди, 56 частий зеліза і 64 частий сірки.

2) Тетраедит кристалізує зовсім так, як халькопірит, має лиш часто постипані роги. Барву має темну. Складає ся з сірки, арсену, антимону, зеліза, цинку і міди. Находиться в Перу, Арґентині і и. кр.

3) Куприт кристалізує в шести-осьми і дванайцяти-стінниках; виступає в зернистих або збитих масах над Рейном, в Уралю, Мехіку, Чіле, в ляві Везувія і в Австралії (Бурра-Бурра). Барву має темночервону, блеск діямантно - металічний. Складає ся з 127 части міди і 16 частий кисня.

ЗАСУД РЕДАКТОРІВ НА БІЛОРУСИ.

Віленська польська влада закрила всі литовські часописи, а їх редакторів віддала під суд. „Беларускі Звон" повідомляє, що минулого тижня у віленському суді відбулася розправа проти Юлії Ластовської, редакторки часопису „Ґлос Літви", П. Сіповича, редактора „Літви" і П. Гайделіонаса, редактора „Вілнієтіс". Пастовську засуджено на два місяці тюрми, справу П. Сіповича й Гайделіонаса відложено на день 13. липня, а їх задержано в тюрмі.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".